

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра організації та економіки фармації з післядипломною підготовкою

Силабус навчальної дисципліни

Менеджмент в охороні здоров'я

Обсяг навчальної дисципліни	Обсяг навчальної дисципліни становить 3 кредити ЄКТС, 90 годин, з яких 60 годин становить контактна робота з викладачем (лекції – 20 годин, практичні заняття – 40 годин), самостійна робота студентів – 30 годин
Дні, час, місце проведення навчальної дисципліни	За розкладом Кафедра організації та економіки фармації з <u>післядипломною підготовкою</u>
Викладач (-і)	Ящук Ірина Сергіївна Сущук Наталя Анатоліївна
Контактна інформація	irina.yashchuk@onmedu.edu.ua nataliia.sushchuk@onmedu.edu.ua

КОМУНІКАЦІЯ

Комунікація зі студентами може здійснюватися за E-mail викладача дисципліни; платформами Microsoft Teams та месенджерами Viber, Telegram, WhatsApp.

АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Предмет вивчення дисципліни

Предметом вивчення дисципліни є управлінські відносини, процеси та інструменти менеджменту у сфері охорони здоров'я і фармації, особливості організації діяльності фармацевтичних закладів, управління персоналом, ресурсами та мотивацією, а також формування ефективних моделей управління в умовах сучасних викликів.

Мета вивчення дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Менеджмент в охороні здоров'я» є формування у здобувачів вищої освіти системні знання з основ менеджменту в охороні здоров'я, зокрема у фармацевтичному секторі, навчити ефективно застосовувати управлінські інструменти в діяльності аптечних закладів, а також розвинути практичні навички прийняття управлінських рішень у сфері охорони здоров'я з урахуванням сучасних реформ, фінансових механізмів і соціально-економічних викликів.

Завдання дисципліни:

- ознайомлення здобувачів із значенням, принципами, функціями та методологічними підходами менеджменту у сфері охорони здоров'я;
- розкриття особливостей організації управління фармацевтичними закладами різних форм власності;
- вивчення сучасних тенденцій розвитку системи охорони здоров'я та реформування фармацевтичного сектору в Україні;
- дослідження моделей, форм та систем оплати праці у закладах ОЗ;
- формування уявлення про методи мотивації, стимулювання та підвищення

ефективності праці фармацевтичного персоналу в умовах сучасного ринкового стану;

- засвоєння основ фінансово-економічного аналізу діяльності у закладах ОЗ, зокрема фармацевтичних;
- ознайомлення з основними моделями фінансування системи охорони здоров'я, зокрема фармацевтичного сектору;

Очікувані результати:

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен:

Знати:

1. Зміст та напрями реформування системи охорони здоров'я і фармацевтичного ринку України;
2. Особливості управління установами та закладами ОЗ різних форм власності;
3. Процеси внутрішнього менеджменту в ОЗ;
4. Ключові категорії менеджменту в ОЗ;
5. Теоретичні аспекти формування системи оплати праці в галузі ОЗ;
6. Методи мотивації та стимулювання працівників галузі ОЗ;
7. Світові моделі фінансування в галузі ОЗ.

Вміти:

1. Застосовувати принципи менеджменту при організації роботи закладу ОЗ;
2. Управляти робочими процесами у сфері ОЗ, які є складними, непередбачуваними та потребують нових стратегічних підходів;
3. Вміти обирати способи й стратегії спілкування для забезпечення ефективної командної роботи;
4. Здійснювати фінансово-економічний аналіз доходів, витрат і прибутковості закладів ОЗ;
5. Оцінювати соціальну, медичну та економічну ефективність управлінських рішень в системі ОЗ;
6. Орієнтуватися у моделях фінансування ОЗ та визначати оптимальні механізми для забезпечення стабільності в діяльності закладів ОЗ.

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Форми і методи навчання

Форми навчання.

Дисципліна викладається у формі лекцій, практичних занять; організації самостійної роботи здобувача.

Методи навчання:

Лекції: розповідь, пояснення, бесіда, дискусія, обговорення проблемних ситуацій, ситуаційне навчання, ілюстрація (у т. ч. мультимедійні презентації), демонстрація, презентація результатів власних досліджень.

Практичні заняття: усна відповідь у вигляді опитування з теми заняття; тестування (письмове або комп'ютерне) з використанням тестових завдань, моделювання ситуацій, проведення розрахунків, пояснення та оцінка їх результатів, виконання практичних завдань.

Самостійна робота: самостійна робота з рекомендованою основною та додатковою літературою, з електронними інформаційними ресурсами, самостійне вирішення практичних завдань.

Зміст навчальної дисципліни

Тема 1. Управління системою охорони здоров'я в Україні: макрорівень і вплив реформ.

Аналіз структури системи охорони здоров'я України, її організаційних рівнів та ключових управлінських ланок. Державна політика у сфері медицини та фармації, основні

напрямки та етапи медичної реформи, зокрема зміни у фінансуванні закладів, забезпеченні ліками, взаємодії між державним і приватним секторами. Вплив пандемії COVID-19 та воєнного стану на трансформацію системи охорони здоров'я, розвиток телемедицини, електронних сервісів (eHealth, eRecipe) та дистанційного фармацевтичного консультування.

Тема 2. Менеджмент фармацевтичних закладів в системі охорони здоров'я: мікрорівень управління

Організаційно-структурні особливості управління аптечними закладами різних форм власності (державні, комунальні, приватні, мережеві). Функції керівника аптеки, його управлінські компетенції та відповідальність. Процеси внутрішнього менеджменту — управління персоналом, товарними запасами, фінансами, обслуговуванням споживачів. Організаційна культура, комунікації у колективі, побудова ефективної системи взаємодії з лікарями та пацієнтами.

Тема 3. Ключові поняття менеджменту у галузі охорони здоров'я.

Основи сучасного менеджменту в охороні здоров'я, сутність управлінських процесів, їх структура та закономірності. Ключові категорії менеджменту: управлінські функції (планування, організація, мотивація, контроль, координація), принципи ефективного управління та основні підходи до формування управлінських рішень у фармацевтичній сфері. Специфіка менеджменту у фармацевтичних закладах, взаємозв'язок менеджменту та якості фармацевтичних послуг, а також ролі управлінця-фармацевта у системі охорони здоров'я.

Тема 4. Управління системою оплати праці в галузі охорони здоров'я.

Теоретичні та практичні аспекти формування системи оплати праці у фармацевтичних закладах. Основні форми та системи оплати праці у державних і приватних аптеках. Принципи формування посадових окладів, преміювання, соціального пакету, а також зв'язок між ефективністю праці й системою матеріального стимулювання. Роль прозорості та справедливої оплати праці у підвищенні мотивації фармацевтів, зниженні плинності кадрів і формуванні лояльності персоналу.

Тема 5. Мотивація та стимулювання персоналу закладів ОЗ.

Сучасні підходи до мотивації працівників у сфері фармації. Класичні теорії мотивації (Маслоу, Герцберг, Мак-Грегор, Мак-Клелланд), а також сучасні концепції внутрішньої й зовнішньої мотивації. Матеріальні й нематеріальні стимули, методи морального заохочення, командоутворення, роль корпоративної культури в управлінні персоналом. Формування системи професійного розвитку, наставництва та коучингу в аптеках.

Тема 6. Фінансово-економічні відносини у фармацевтичній діяльності.

Фінансово-економічні процеси, що забезпечують функціонування фармацевтичних закладів: формування доходів, управління витратами, розрахунок собівартості, планування прибутку. Особливості взаємовідносин аптечних закладів із постачальниками, дистриб'юторами, страховими компаніями, державними структурами. Базові принципи економічного аналізу діяльності аптеки та використання фінансових показників для прийняття управлінських рішень.

Тема 7. Ефективність фармацевтичної діяльності: соціальні, медичні та економічні аспекти.

Поняття ефективності у фармацевтичному менеджменті. Показники соціальної ефективності (доступність, задоволеність споживачів, рівень фармацевтичної опіки), медичної (результативність лікування, профілактика лікарських помилок) та економічної

(прибутковість, рентабельність, оборотність запасів). Взаємозв'язок між економічними інтересами підприємства й суспільними потребами в лікарських засобах. Підходи до комплексного оцінювання ефективності фармацевтичних закладів.

Тема 8. Фінансове середовище та ресурси галузі.

Структура фінансового середовища фармацевтичної системи: державні, приватні та змішані джерела фінансування. Інвестиційні процеси у фармацевтичній галузі, роль міжнародних грантів, програм підтримки та партнерств. Управління матеріальними, кадровими та фінансовими ресурсами аптечних мереж, оптимізація витрат і ресурсного забезпечення. Підходи до стратегічного планування ресурсів і забезпечення сталого розвитку фармацевтичного підприємства.

Тема 9. Моделі фінансування охорони здоров'я та фармацевтичного сектору.

Основні світові моделі фінансування охорони здоров'я — бюджетна, страхова, приватна, змішана. Переваги та недоліки кожної моделі, а також можливості їх адаптації в Україні. Участь держави, бізнесу й громадян у фінансуванні медичних і фармацевтичних послуг. Механізми реімбурсації лікарських засобів, розвитку програм «Доступні ліки» та ролі Національної служби здоров'я України у забезпеченні прозорого розподілу коштів.

Тема 10. Сучасні виклики та перспективи розвитку менеджменту в охороні здоров'я

Трансформація управління у сфері охорони здоров'я в умовах глобальних викликів. Нові компетенції менеджера медичної та фармацевтичної галузі. Інноваційні управлінські підходи, цифровізація та інтеграція у світові системи. Перспективи розвитку менеджменту охорони здоров'я в Україні. Баланс між економічною ефективністю та суспільною відповідальністю. Євроінтеграційні процеси та гармонізація управлінських стандартів.

Перелік рекомендованої літератури

Основна література:

1. Борщ В.І. Управління закладами охорони здоров'я. Херсон : Олди-плюс, 2020. 391 с. Бочко О.Ю. Основи планування діяльності підприємств невиробничої сфери: навчальний посібник. Київ: Ліра, 2017. 218 с.
2. Ждан В.М., Голованова І.А., Краснова О.І. Економіка охорони здоров'я: навчальний посібник. Полтава, 2017. 114 с.
3. Менеджмент та маркетинг в охороні здоров'я: навчальний посібник / В.І. Борщ, О.В. Рудінська, Н.Л. Кусик. Херсон: Олді+, 2022. 264 с.
4. Основи менеджменту та маркетингу в медицині: навчальний посібник / В.Г. Шутурмінський, Н.Л. Кусик, О.В. Рудінська. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2020. 176 с.
5. Політика та публічне управління у сфері охорони здоров'я: підручник / М.М. Білінська, Н.О. Васюк, Л.І. Жаліло та ін. / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. Київ: НАДУ, 2017. Т. 1. 284 с.

Додаткова література:

1. Економіка охорони здоров'я. Текст. Підручник/за заг.ред. д.мед.н., проф. Парія В.Д.; Національний медичний університет імені О.О. Богомольця. — Житомир: ТОВ «Видавничий дім «Бук-Друк», 2021. — 288 с.
2. Овчинникова В. І., Кучеренко О. А. Управління медичними послугами в Україні в контексті міжнародного досвіду. // Менеджмент та економіка охорони здоров'я. — 2024. — № 1. — С. 15–27.

3. Перспективи цифрової трансформації програми «Доступні ліки» в Україні та можливості інтеграції у систему охорони здоров'я ЄС. // Соціальна фармація в охороні здоров'я. — 2024. — № 2. — С. 89–97.

4. Шаповал С. А., Губенко В. І. Розвиток менеджменту та його вплив на медицину і фармацію. // Соціальна фармація в охороні здоров'я. — 2022. — Т. 8, № 3. — С. 74–82.

5. Борщ В.І. Сучасна парадигма державного регулювання системи управління в сфері охорони здоров'я. Public Administration and Management: modern scientific discussions: Collective monograph. Riga, Latvia: “Baltija Publishing”, 2020. 300 p. Pp. 51-76. doi: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-022-3-4>.

6. Борщ В.І. Дослідження функціональної системи управління фінансовими в сфері охорони здоров'я України. Ринкова економіка: сучасна теорія та практика управління. 2020. Том 19. Вип. 2 (45). С. 144-168. DOI: [https://doi.org/10.18524/2413-9998.2020.2\(45\).201428](https://doi.org/10.18524/2413-9998.2020.2(45).201428).

7. І. С. Ящук, Л. М. Унгурян, О. І. Беляєва, М. С. Образенко, Х. Ю. Волощук. Навчання персоналу як один зі стратегічних напрямів підвищення конкурентоспроможності фахівців фармацевтичних підприємств. Одеський медичний журнал # 1 (182) 2023. С. 89-92. DOI 10.32782/2226-2008-2023-1-19

Електронні інформаційні ресурси:

1. Законодавство України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/>

2. Міністерство охорони здоров'я України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://moz.gov.ua/>

3. Державна служба України з лікарських засобів та контролю за наркотиками (Держлікслужба) <https://www.dls.gov.ua/>

4. Державний експертний центр МОЗ України <https://www.dec.gov.ua/>

5. Щотижневик «Аптека» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.apteka.ua/>

6. Національна служба здоров'я України: офіційний веб-сайт. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: <https://nszu.gov.ua/pro-nszu>

ОЦІНЮВАННЯ

Форми поточного контролю: усне опитування, тестування, оцінювання виконання практичних навичок, розв'язання ситуаційних завдань, оцінювання активності на занятті.

Критерії оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти під час поточного контролю

Оцінка	Критерії оцінювання
Відмінно «5»	Здобувач вільно володіє матеріалом, приймає активну участь в обговоренні та вирішенні ситуаційної задачі, впевнено демонструє практичні навички.
Добре «4»	Здобувач добре володіє матеріалом, приймає участь в обговоренні та вирішенні ситуаційної задачі, демонструє практичні навички.
Задовільно «3»	Здобувач недостатньо володіє матеріалом, невпевнено приймає участь в обговоренні та вирішенні ситуаційної задачі, демонструє практичні навички з суттєвими помилками.
Незадовільно «2»	Здобувач не володіє матеріалом, не приймає участь в обговоренні та вирішенні ситуаційної задачі, не демонструє практичні навички.

Форма підсумкового контролю: диференційований залік

До підсумкового контролю у формі диференційованого заліку допускаються лише ті здобувачі, які виконали вимоги навчальної програми з дисципліни, не мають академічної заборгованості та їх середній бал за поточну навчальну діяльність з дисципліни становить не менше 3,00.

Диференційований залік здійснюється: на останньому занятті (заняття виокремлюється як окремий контрольний захід) після закінчення занять до початку екзаменаційної сесії – при стрічковій системі навчання, на останньому занятті з освітньої компоненти – при цикловій системі навчання.

Методика проведення підсумкового (семестрового) контролю з освітньої компоненти у формі диференційованого заліку є уніфікованою та передбачає використання стандартизованих форм.

Критерії оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти під час підсумкового контролю

Оцінка	Критерії оцінювання
Відмінно «5»	Здобувач освіти правильно, точно і повно виконав всі завдання білету, чітко і логічно відповів на поставлені екзаменаторами запитання. Ґрунтовно і всебічно знає зміст теоретичних питань, вільно володіє професійною та науковою термінологією. Логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичних завдань. Правильно відповідав на всі поставлені питання і переконливо обґрунтував свою точку зору, міг запропонувати та обґрунтувати альтернативний варіант рішення з окремих питань.
Добре «4»	Здобувач освіти достатньо повно виконав всі завдання білету, чітко і логічно відповів на поставлені екзаменаторами запитання. Достатньо глибоко і всебічно знає зміст теоретичних питань, володіє професійною та науковою термінологією. Логічно мислить і будує відповідь, використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичних завдань. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускає несуттєві помилки, які усуваються самим здобувачем, коли на них вказує екзаменатор.
Задовільно «3»	Здобувач освіти у неповному обсязі виконав всі завдання білету, відповіді на додаткові та навідні запитання мають нечіткий, розпливчастий характер. Володіє основним обсягом теоретичних знань, неточно використовує професійну та наукову термінологію. Відчуває значні труднощі при побудові самостійної логічної відповіді, у застосуванні теоретичних знань при аналізі практичних завдань. У відповідях мають місце суттєві помилки.
Незадовільно «2»	Здобувач освіти не виконав завдання білету, у більшості випадків не дав відповіді на додаткові та навідні запитання екзаменаторів. Не опанував основний обсяг теоретичних знань, виявив низький рівень володіння професійною та науковою термінологією. Відповіді на питання є фрагментарними, непослідовними, нелогічними, не може застосовувати теоретичні знання при аналізі практичних завдань. У відповідях має місце значна кількість грубих помилок.

САМОСТІЙНА РОБОТА ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Завданням самостійної роботи студентів є отримання додаткової інформації для більш поглибленого вивчення дисципліни на практичних заняттях. Самостійна робота студентів, яка передбачена темою заняття поряд із аудиторною роботою, оцінюється під час поточного контролю теми на відповідному занятті. Засвоєння тем, які виносяться лише на самостійну роботу, перевіряється під час диференційованого заліку.

ПОЛІТИКА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Політика щодо дедлайнів та перескладання:

- пропуски занять з неповажних причин відпрацьовуються за розкладом черговому викладачу;
- пропуски з поважних причин відпрацьовуються за індивідуальним графіком з дозволу деканату
- перескладання незадовільної оцінки проводиться в дні консультацій і відпрацювань; при дистанційному навчанні – в терміни, визначені й узгоджені з викладачем.

Політика щодо академічної доброчесності:

Обов'язковим є дотримання академічної доброчесності здобувачами, а саме:

- самостійне виконання всіх видів робіт, завдань, форм контролю, передбачених робочою програмою навчальної дисципліни;
- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

Неприйнятними у навчальній діяльності для учасників освітнього процесу є:

- використання родинних або службових зв'язків для отримання позитивної або вищої оцінки під час здійснення будь-якої форми контролю результатів навчання або переваг у науковій роботі;
- використання під час контрольних заходів заборонених допоміжних матеріалів або технічних засобів (шпаргалок, конспектів, мікро-наушників, телефонів, смартфонів, планшетів тощо);
- проходження процедур контролю результатів навчання підставними особами.

За порушення академічної доброчесності здобувачі освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності:

- зниження результатів оцінювання контрольної роботи, оцінки на занятті тощо;
- повторне проходження оцінювання (контрольної роботи, індивідуального завдання тощо);
- призначення додаткових контрольних заходів (додаткові індивідуальні завдання, контрольні роботи, тести тощо);
- проведення додаткової перевірки інших робіт авторства порушника.

Політика щодо відвідування та запізнь:

Відвідування всіх видів аудиторних занять (лекції / практичні / семінарські / лабораторні заняття) є обов'язковим.

Форма одягу (за необхідністю): медичний халат, який повністю закриває верхній одяг, або лікарська піжама, шапочка, маска, змінне взуття.

Стан здоров'я: здобувачі хворі на гострі інфекційні захворювання, у тому числі на респіраторні хвороби, до заняття не допускаються.

Здобувач, який спізнився на заняття, може бути на ньому присутній, але якщо в журналі викладач поставив «нб», він повинен його відпрацювати у загальноприйнятому порядку.

Використання мобільних пристроїв:

Мобільні пристрої можуть бути застосовані здобувачами з дозволу викладача, якщо

вони потрібні для виконання завдання.

Поведінка в аудиторії:

Поведінка здобувачів та викладачів в аудиторіях має бути робочою та спокійною, суворо відповідати правилам, встановленим Положенням про академічну доброчесність та етику академічних взаємин в Одеському національному медичному університеті, у відповідності до Кодексу академічної етики та взаємин університетської спільноти Одеського національного медичного університету, Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату у науково-дослідній та освітній роботі здобувачів вищої освіти, науковців та викладачів Одеського національного медичного університету.